

Περίληψη της θεματικής :

Το θέμα αυτό θα καταστήσει τους μαθητές ικανούς να κατανοήσουν τις προκλήσεις της μετανάστευσης και της διεθνούς συνεργασίας στη λεκάνη της Μεσογείου.

Βασικές έννοιες:

- * Διάσκεψη της Βαρκελώνης
- * Ένωση για την Μεσόγειο
- * Μετανάστευση
- * Διεθνής συνεργασία

Βασικές δεξιότητες:

- * Προφορική ή/και έγγραφη επικοινωνία σε μητρική ή ξένη γλώσσα.
- * Διαχείριση πληροφοριών.
- * Ανάπτυξη ομαδοσυνεργατικού πνεύματος

Καθορισμός εννοιών κλειδιά:

Μετανάστευση:

Κάθε μετακίνηση ατόμων εκτός του τόπου της συνήθους διαμονής τους, είτε εντός της ίδιας χώρας είτε μέσω διεθνούς συνόρου.

Η Διάσκεψη της Βαρκελώνης:

Ξεκίνησε από την Ευρω-μεσογειακή Υπουργική Διάσκεψη που πραγματοποιήθηκε το διάστημα από 27-29 Νοεμβρίου 1995 και συγκέντρωσε μέλη της Ε.Ε. και των δώδεκα Μεσογειακών τρίτων χωρών. Σκοπός της ήταν και είναι η καθιέρωση μιας συνολικής Ευρω-μεσογειακής συνεργατικής σχέσης για να καταστεί η Μεσόγειος ένας κοινός χώρος ειρήνης, σταθερότητας και ευημερίας μέσω της ενίσχυσης του πολιτικού διαλόγου και του διαλόγου για την ασφάλεια, μιας οικονομικής χρηματοδοτικής καθώς και μιας κοινωνικοπολιτιστικής σχέσης συνεργασίας.

Πολυμερής Διεθνής Συνεργασία:

Ένα σύστημα διεθνών σχέσεων που επικεντρώνεται στις διαπραγματεύσεις, τις αμοιβαίες δεσμεύσεις και τη συνεργασία με σκοπό τη θέσπιση κοινών κανόνων.

Διακυβέρνηση:

Όλα τα μέτρα, κανόνες, όργανα λήψης αποφάσεων, ενημέρωσης και εποπτείας που διασφαλίζουν την ορθή λειτουργία και τον έλεγχο ενός κράτους, ενός ιδρύματος ή ενός οργανισμού.

Εισαγωγή της Θεματικής:

Η λεκάνη της Μεσογείου χαρακτηρίζεται εδώ και αιώνες ως περιοχή συναντήσεων και ανταλλαγής πληθυσμών. Οι κινητικότητες αυτές είναι περισσότερο μη γραμμικές ή και λιγότερο σημαντικές ανάλογα με την εποχή. Οι μετακινήσεις πληθυσμών ιχνηλατούνται ήδη από τον φοινικικό πολιτισμό, τις τελευταίες δεκαετίες του 9^{ου} αι. π.Χ., όταν άνθρωποι από τις ακτές της Συρίας και της Παλαιστίνης έφυγαν από τα χωριά τους για να εγκατασταθούν στη Μεσόγειο (από την Ιβηρική Χερσόνησο έως το Μαγκρέμπ) και να έχουν πρόσβαση στον Ατλαντικό. Αυτή η κινητικότητα διαιωνίστηκε από τον ελληνικό πολιτισμό, του οποίου η παρουσία είναι ευρεία σε όλη την ακτή. Οι Έλληνες γύρω από τη Μεσόγειο περιγράφηκαν από τον Πλάτωνα ως «μυρμήγκια ή βατράχια γύρω από μια λίμνη» (Φαίδων, 109).

Αυτές οι πληθυσμιακές ροές ενίσχυσαν τη διάδοση των πολιτισμών, των γλωσσών και των τεχνολογιών. Ως εκ τούτου, ενθάρρυναν την ανακάλυψη και υιοθέτηση νέων τεχνολογιών και διαδικασιών.

Η κινητικότητα γύρω από τη λεκάνη της Μεσογείου, πέρα από το ιστορικό στίγμα της, ενίσχυσε τη δημιουργία σημαντικών και διαρκών δεσμών μεταξύ των χωρών. Δυνατοί δεσμοί οι οποίοι, επίσημα ή ανεπίσημα, οδήγησαν στη δημιουργία υπερεθνικών οργανώσεων και στρατηγικών για την επεξεργασία θεμάτων που είναι κοινά στην επικράτεια. Ένα σχετικό παράδειγμα είναι η Ένωση για τη Μεσόγειο (UPM), η οποία είναι ένας διακυβερνητικός οργανισμός που συγκεντρώνει 43 χώρες στη λεκάνη της Μεσογείου, μεταξύ των οποίων 28 εκ των μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Στόχος της είναι να προωθήσει το διάλογο και τη συνεργασία σε Ευρω-μεσογειακό επίπεδο.

Η Οργάνωση αυτή έρχεται αντιμέτωπη με πολλές προκλήσεις, λόγω των οικονομικών και κοινωνικών ανισοτήτων που υπάρχουν στην περιοχή, αλλά και λόγω της διαφορετικότητας των πολιτικών συστημάτων. Ωστόσο, η παρέμβασή της είναι απαραίτητη για την παροχή συνολικών απαντήσεων στα περιβαλλοντικά προβλήματα της περιοχής, όπως π.χ. η ευαισθησία όλης της επικράτειας στην κλιματική αλλαγή.

Θέματα αειφόρου ανάπτυξης της παρούσας θεματικής:

Ποιες είναι οι επιπτώσεις των μεταναστευτικών ροών στο μεσογειακό περιβάλλον; Πώς συνεργάζονται οι χώρες μεταξύ τους;

1. Η Μεσόγειος, μια περιοχή με κινητικότητα

Οι μεταναστευτικές ροές εξελίχθηκαν κατά τη διάρκεια των αιώνων και τώρα λαμβάνουν μεγάλες διαστάσεις. Ως μετανάστευση νοείται κάθε μετακίνηση ατόμων που εγκαταλείπουν τον τόπο της συνήθους διαμονής τους, είτε εντός της ίδιας χώρας, είτε μέσω διεθνούς συνόρου. Οφείλεται συνήθως σε οικονομικούς και κοινωνικούς λόγους (π.χ. αναζήτηση καλύτερου βιοτικού επιπέδου) ή εξαιτίας της αιφνίδιας ή βαθμιαίας κλιματικής αλλαγής και η ροή μπορεί να πραγματοποιείται μέσα στην ίδια χώρα ή να μετακινείται προς άλλη χώρα.

Σε αυτόν τον τομέα, μπορούμε να διακρίνουμε αρκετές μεταναστευτικές ζώνες:

- Η Δυτική Μεσόγειος (συμπεριλαμβανομένων και του Μαγκρέμπ και της Ευρώπης)
- Τα Βαλκάνια
- Η Ανατολική Μεσόγειος (συμπεριλαμβανομένων των χωρών του Μασρέκ και της Εγγύς Ανατολής)

Η περιοχή γνώρισε διάφορα διαδοχικά κύματα μετανάστευσης. Τον 19ο αιώνα, κατά τη διάρκεια της Ευρωπαϊκής αποικιοκρατίας, με τα μεταναστευτικά κύματα να βρίσκονταν στην κατεύθυνση Βορρά-Νότου.

Τον 20ο αιώνα, εμφανίστηκε η μετανάστευση Νότου-Βορρά, με κύριο χαρακτηριστικό της τις ροές εργαζομένων. Πράγματι, οι ευρωπαϊκές χώρες που υπέστησαν τις συνέπειες δύο Παγκοσμίων Πολέμων αντιμετώπισαν έλλειψη εργατικού δυναμικού και γι αυτό επιδίωξαν να προσελκύσουν εργαζόμενους.

Σήμερα, η Νότια Μεσόγειος χαρακτηρίζεται από υψηλή μετανάστευση. Αυτό το νέο σχετικά κύμα μετανάστευσης κατευθύνεται στην Ευρώπη, αλλά και στις χώρες του Κόλπου, καθώς και στις Ηνωμένες Πολιτείες και τον Καναδά.

Εκτός από αυτές τις μακροχρόνιες μεταναστευτικές ροές, η περιοχή υφίσταται επίσης σημαντικές τουριστικές ροές. Πράγματι, η περιοχή της Μεσογείου είναι ο κορυφαίος τουριστικός προορισμός στον κόσμο, και υπόκειται σε έντονη ανθρώπινη πίεση κατά τη θερινή περίοδο. Σύμφωνα με στατιστικά στοιχεία το 2014 η λεκάνη της Μεσογείου υποδέχθηκε 314 εκατομμύρια επισκέπτες, δηλ.

το 30% του συνολικού αριθμού των διεθνών τουριστικών αφίξεων παγκοσμίως. Ο αριθμός αυτός αναμένεται να φθάσει τα 500 εκατομμύρια μέχρι το 2030.

Αυτός ο μαζικός τουρισμός, ο οποίος επικεντρώνεται κυρίως στις ακτές, οδηγεί σε περιβαλλοντική υποβάθμιση, εξαιτίας της θαλάσσιας ρύπανσης που συνδέεται με τις απορρίψεις λυμάτων και τους παράνομους χώρους υγειονομικής ταφής απορριμμάτων. Επιπλέον, γίνεται υπερβολική κατανάλωση ενέργειας (η κατανάλωση ηλεκτρικής ενέργειας έχει μια εκρηκτική άνοδο εξαιτίας της υψηλής χρήσης κλιματισμού, η μεγάλη άντληση νερού επιτείνει την πίεση του νερού στην περιοχή κ.λπ.). Η ανάπτυξη των τρόπων μεταφοράς συμβάλλει επίσης στην αύξηση των εκπομπών των αερίων του θερμοκηπίου στην περιοχή. Επιπρόσθετα, η ανάπτυξη μεταφορών χαμηλού κόστους τείνει να προσελκύσει περισσότερους χρήστες, με αρνητικές επιπτώσεις στο Μεσογειακό οικοσύστημα και εντείνει την αστικοποίηση της περιοχής. Επομένως, ανακύπτουν σοβαρά προβλήματα που απαιτούν κοινή παρέμβαση.

2. Ο Ευρώ-μεσογειακός Διάλογος– ένα σημαντικό εργαλείο ανάπτυξης:

Το 1995, ο διάλογος μεταξύ των Ευρώ-Μεσογειακών χωρών για την αποτελεσματική διαχείριση των προκλήσεων της περιοχής επισημοποιήθηκε με την εφαρμογή της Διάσκεψης της Βαρκελώνης. Το Συνέδριο των 27 κρατών, το οποίο εγκαθιδρύθηκε στο πλαίσιο της Διάσκεψης της Βαρκελώνης, θα πρέπει να οδηγήσει στην υλοποίηση μιας Ευρώ-Μεσογειακής σχέσης συνεργασίας, υπέρ της

εδραίωσης του εδάφους ως κοινού χώρου ειρήνης, σταθερότητας και ευημερίας. Όλα αυτά επιτυγχάνονται με την ενίσχυση του διεθνούς πολιτικού διαλόγου, συνοδευόμενου από μια οικονομική, χρηματοοικονομική κοινωνική και πολιτιστική σχέση συνεργασίας.

Ένας από τους στόχους αυτής της συνεργατικής σχέσης είναι η αντιμετώπιση των υφιστάμενων ζητημάτων μετανάστευσης στην περιοχή. Αλλά αυτή η συνεργασία επιτρέπει επίσης την καλύτερη διαχείριση των οικονομικών και περιβαλλοντικών θεμάτων. Αυτή η

ένωση κρατών εργάζεται ειδικότερα στο πλαίσιο του λεγόμενου Blue Plan, ενός Μεσογειακού κέντρου περιφερειακής δραστηριότητας που παράγει μελέτες και σενάρια για τη μελλοντική κατάσταση, προκειμένου να ευαισθητοποιήσει τους Μεσογειακούς παράγοντες (κράτη) και τους υπεύθυνους για τη λήψη αποφάσεων σε θέματα περιβάλλοντος και αειφόρου ανάπτυξης.

Αυτά τα κράτη ανέπτυξαν επίσης μια κοινή Μεσογειακή στρατηγική για την αειφόρο ανάπτυξη, αρχικά το 2005 και στη συνέχεια, για την περίοδο 2016-2025. Με βάση τα αποτελέσματα της διάσκεψης των Ηνωμένων Εθνών για την Αειφόρο Ανάπτυξη (Ρίο +20), η στρατηγική αυτή θα

πρέπει να οδηγήσει στην εφαρμογή δράσεων για την προστασία του περιβάλλοντος, ενώ παράλληλα θα επιτρέψει την βιώσιμη οικονομική δραστηριότητα.

Η Ευρώ-Μεσογειακή συνεργασία είναι εμφανής και σε άλλους τομείς, όπως ο ναυτιλιακός τομέας, με τη δημιουργία, το 1949, της Γενικής Επιτροπής Αλιείας για τη Μεσόγειο. Συγκεντρώνει 23 χώρες που συνεργάζονται για τη διατήρηση των αποθεμάτων ιχθύων. Ένα άλλο παράδειγμα είναι το σχέδιο Medfish, το οποίο φέρνει σε επαφή και συνεργασία την WWF και το Συμβούλιο MSC και έχει ως αντικείμενο την ανάλυση των αλιευτικών περιοχών.

Τα Μεσογειακά κράτη εκπροσωπούνται επίσης από φορείς όπως η Διάσκεψη Περιφερειακών Θαλασσίων Περιοχών, η οποία συμβάλλει στην προώθηση μιας πιο ισορροπημένης ανάπτυξης της ευρωπαϊκής επικράτειας. Επιδιώκει να διαμορφώσει τις αναγκαίες συνθήκες για την κοινωνική, οικονομική και εδαφική συνοχή, υλοποιώντας, ειδικότερα, πολιτικές που έχουν ισχυρό αντίκτυπο.

Η συνεργασία αυτή αποσκοπεί να προωθήσει μακροπρόθεσμα μια ομοιογενή ανάπτυξη της περιοχής. Ως εκ τούτου, η Διακήρυξη της Μάλτας του 2017 επιδιώκει την ενδυνάμωση αυτής της Ευρώ-Μεσογειακής συνεργασίας μέσω της έρευνας και της καινοτομίας, που θα επιτρέψει την ανάπτυξη της περιοχής μέσω της απασχολησιμότητας της νεολαίας και της δημιουργίας θέσεων απασχόλησης, της εκπαίδευσης και της ενδυνάμωσης των γυναικών.

Οι μετανάστες, οι πρόσφυγες και οι αιτούντες άσυλο έχουν δικαιώματα που προστατεύονται βάσει του διεθνούς δικαίου, ανεξάρτητα από το πώς φθάνουν σε μια χώρα και τον σκοπό της μετακίνησής τους. Έχουν τα ίδια δικαιώματα με όλους τους άλλους και, επιπλέον, απολαμβάνουν ειδικής προστασίας σύμφωνα με τα ακόλουθα κείμενα:

- την Οικουμενική Διακήρυξη των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, η οποία ορίζει στο άρθρο 14: "Όλοι οι άνθρωποι έχουν το δικαίωμα να ζητούν και να απολαμβάνουν άσυλο σε άλλες χώρες όταν βρίσκονται υπό δίωξη" ·

- τη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών σχετικά με το καθεστώς των προσφύγων (1951 και το πρωτόκολλο του 1967), η οποία απαγορεύει την επιστροφή των προσφύγων σε χώρες όπου κινδυνεύουν να διωχθούν ·

- τη διεθνή σύμβαση για την προστασία των δικαιωμάτων όλων των μεταναστών εργαζομένων και των μελών των οικογενειών τους (1990) ·

- περιφερειακά νομικά μέσα που αφορούν τους πρόσφυγες, συμπεριλαμβανομένων των ακόλουθων: της Σύμβασης για την Οργάνωση της Αφρικανικής Ενότητας (1969), της Διακήρυξης της Καρταχένα (1984), του κοινού ευρωπαϊκού συστήματος ασύλου και του κανονισμού του Δουβλίνου.

3. Παρέμβαση μέσω της εκπαίδευσης:

Ως εκ τούτου, δημιουργήθηκε το Ευρώ-Μεσογειακό Πανεπιστήμιο της Fez (UEMF) με στόχο την κατάρτιση των νέων σε περιφερειακά θέματα (ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, συζήτηση για το νερό, μεγάλου όγκου δεδομένα).

Παράλληλα με αυτό το πανεπιστήμιο, ξεκίνησε το 1988 το έργο Méditerranée Nouvelle Chance (MedNC) με σκοπό να προωθήσει τη δημιουργία ενός περιφερειακού δικτύου συμβουλευτικών, εκπαιδευτικών και επαγγελματικών κέντρων ένταξης. Σκοπός του έργου ήταν η προώθηση της απασχολησιμότητας των νέων που έχουν πρόωρα εγκαταλείψει το σχολείο. Το MedNC κατέστησε δυνατή τη δημιουργία τοπικών προγραμμάτων κοινωνικής και επαγγελματικής ένταξης που οδηγούν σε αποτελέσματα υψηλότερα από τους εθνικούς μέσους όρους.

Αυτές οι Ευρώ-Μεσογειακές πρωτοβουλίες συμβάλλουν στην προώθηση της περιφερειακής απασχολησιμότητας των νέων, επιδιώκοντας παράλληλα την τόνωση της καινοτομίας στην ευρύτερη περιοχή.

Θέση της θεματικής στο εκπαιδευτικό σχολικό πρόγραμμα:

	11	12	13	14	15	16	17
Μητρική/ Ξένη Γλώσσα /Λογοτεχνία					X	X	X
Ιστορία	X	X	X				
Γεωγραφία		X	X	X	X	X	X
Μαθηματικά							
Βιολογία/ Γεωλογία							
Φυσική /Χημεία							
Κοινωνικές Επιστήμες / Οικονομικά/Δίκαιο						X	X
Τέχνη/Μουσική							
Τεχνολογία /Πληροφορική							

Βιβλιογραφικές Πηγές :

- Barcelona Convention: <https://web.unep.org/unepmap>
- Union for the Mediterranean: <https://ufmsecretariat.org/>
- Food and Agriculture Organization of the United Nations / Fao: <http://www.fao.org/gfcm/en/>
- Conference of Peripheral Maritime Regions: <https://cpmr.org/>
- The new chance Mediterranean network: <https://www.iecd.org/en/mednc/>

Amnesty : <https://www.amnesty.org/fr/what-we-do/refugees-asylum-seekers-and-migrants/>